

Jordi Sabater Pi, a favor de la humanitat

Josép-Francesc Delgado
Escriptor

Vaig conèixer Jordi Sabater Pi ara fa vint anys, el 1989. El vaig anar a veure a la universitat de Barcelona on treballava i me'l va donar a conèixer un contacte íntim: el seu company del servei militar, Lluís Millà, l'editor i llibreter del món del teatre català. Lluís Millà m'hi va adreçar perquè jo volia fer-li una entrevista que encara conservo perquè va canviar la meua manera de veure la humanitat, que no és poca cosa.

En Lluís i en Jordi van coincidir a la mili en un moment més dolent que d'altres per fer-la, peis volts del 1940. Jordi Sabater Pi venia de l'Àfrica i se'n dubte a part de la llengua de la família, el català, coneixia les llengües africanes i fins i tot l'anglès, però en aquell lloc remot d'Àfrica Central on havia viscut des de petit no havia adquirit gaires coneixements de la llengua castellana. A tot el país, però especialment a l'exèrcit del naixent règim feixista, el català era prohibit i ben prohibit i en Jordi Sabater Pi va rebre físicament de valent pel seu mal domini del castellà. Allà va fer amistat amb en Lluís, que tota la vida va ser un defensor de la llengua catalana, fins i tot a la mili, i també rebia de valent. Això ho puc explicar perquè m'ho havien dit tots dos per separat i ni l'eminent naturalista ni l'editor eren persones d'hipocresies, ni de falsos testimonis, eren exactament al contrari, estimaven emocionadament la veritat. L'un ajudava l'altre a reparar els descosits de les botes militars perquè en aquella Espanya de la gana i la misèria es destinaven recursos a prohibir el català, però no hi havia recursos per al calçat de la tropa.

Jordi Sabater Pi era persona de paraula humil i modesta, però amb una capacitat d'observació excepcional i d'una mirada amb una profunditat més excepcional encara. No vam parlar de la mili, sinó del món dels primats on el naturalista havia aconseguit de descobrir que els ximpanzés també tenien cultures que es transmetien de pares a fills, com per exemple en la manera de tallar i fer servir els palets que empraven per furgar als formiguers per treure'n les formigues. Amb això es demostrava que la idea que l'ésser humà era l'únic capaç de crear i transmetre indústries era falsa, d'altres primats també ho feien. D'altres facultats que ens autoatribuïem en exclusiva com la parla o el raonament no ens són exclusives. Encara recordo com insistia que entre goril·les i humans només divergien un 1% de les cèl·lules del torrent sanguini en una època en què això ho deia ben poca gent. Per això li feia tanta pena el cas del Floquet de Neu, que ell havia salvat de la mort; deia que en Floquet s'havia criat a casa seva i que es considerava humà perquè els seus pares adoptius eren humans, que mai no entendria que el tanquessin amb goril·les al zoo. Altres primats també es veuen ells mateixos com a humans si són pujats en famílies humanes, potser perquè ells tenen més clar que nosaltres que els uns no som tan diferents dels altres.

I aquí és on Jordi Sabater Pi va enderrocar l'antropocentrisme on jo, com a europeu, havia estat pujat tant per la ciència com per les religions occidentals. El naturalista em va explicar que el canibalisme era un concepte europeu perquè les tribus africanes que es menjaven altres tribus no les consideraven humanes i per tant no es podien considerar caníbals a elles mateixes. Jo li vaig preguntar sorprès si m'estava

dient que els negres també eren racistes. I ell em va respondre que tots els humans i els primats ho eren, que les tribus de ximpanzés també es barallaven per la possessió del territori i que els altres no eren considerats com *els seus*. La idea em va sorprendre i hi va afegir amb la serenitat que el caracteritzava: "per això hem d'abandonar tots el nostre atavisme racista, si ens continuem barallant amb míssils nuclears en comptes de pals ara ens autodestruïrem i cal que les escoles eduquin en la pau, cal que eduquin de manera no racista perquè en el punt d'evolució on ens trobem aquest atavisme ens porta directes a la destrucció". Jo li vaig preguntar si creia que s'educava de manera suficient en la no-violència i en aquest aspecte era pessimista, i ho era amb raó perquè les escoles no tenen ni recursos humans, ni educatius, ni legals suficients per educar en la no-violència i aquest és un dels nostres grans problemes. Vam acabar l'entrevista parlant de la longevitat de les espècies i, com que resulta que la nostra només té més d'un milió d'anys, es veu que com qui diu, tenim un centenar de milions d'anys per endavant si no fem el ruc, que la palla va cara. En aquest aspecte, era optimista.

De Jordi Sabater Pi, se'n deia que era un dels nostres savis desaprofitats, però la seva saviesa no haurà estat en va si en difonem els pensaments: l'acceptació que l'ús de la violència i les idees racistes formen part d'un estadi primitiu d'evolució que hem de superar és una idea ben important. Per a ell la paradoxa és que si en el terreny tecnològic havíem avançat molt, en el terreny ètic ens trobàvem a les beceroles i que era precisament l'ètica l'assignatura on calia que avancéssim més si volíem sobreviure. Ens ho deia un científic eminent i també una gran persona.